



ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, επικαιροποίηση της ορολογίας του Αστικού Κώδικα, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, του Κώδικα Συμβολαιογράφων και του ν. 4478/2017, για την εναρμόνισή της με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που κυρώθηκε με τον ν. 4074/2012 και λοιπές διατάξεις για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη των ατόμων με αναπηρία»

I. Γενικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από πέντε (5) Μέρη και είκοσι έξι (26) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Το νομοσχέδιο μεριμνά για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, με την επικαιροποίηση της ορολογίας του Αστικού Κώδικα, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, του Κώδικα Συμβολαιογράφων και του ν. 4478/2017, προκειμένου να εναρμονισθεί με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 4074/2012 για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη των ατόμων με αναπηρία.

A. Η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες υιοθετήθηκε στις 13.12.2006 από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, τέθηκε προς υπογραφή στην έδρα του Οργανισμού στις 30.3.2007 και, σε ισχύ, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο της 45, στις 3.5.2008, με τη συμπλήρωση των απαιτούμενων είκοσι (20) επικυρώσεων. Συμβαλλόμενο Μέρος στη Σύμβαση είναι και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Σύμβαση αποτελείται από Προοίμιο και πενήντα (50) άρθρα. Το «Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες», το οποίο αποτελείται από δεκαοκτώ (18) άρθρα, υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών στις 13.12.2006, η δε ομότιτλη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες τέθηκε προς υπογραφή, ομοίως, στις 30.3.2007, και, σε ισχύ, στις 3.5.2008. Η Ελλάδα υπέγραψε το Πρωτόκολλο στις 27.10.2010, και κύρωσε τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο με τον ν. 4074/2012 (ΦΕΚ Α΄88/2012. Στη συνέχεια, με τον ν. 4488/2017 (Α΄137) θεσπίστηκε γενικό πλαίσιο ρυθμίσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης. Στο άρθρο 3 της Σύμβασης θεμελιώνεται η αρχή τη μη διάκρισης ως μια από τις γενικές αρχές της Σύμβασης. Επιπλέον, στο άρθρο 2 της Σύμβασης διευκρινίζεται ότι «διακρίσεις βάσει της αναπηρίας σημαίνει οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμό ή περιορισμό βάσει της αναπηρίας, η οποία έχει ως σκοπό ή επίπτωση να εμποδίσει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ατομικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης και της άρνησης παροχής εύλογης προσαρμογής.», ενώ κατά την παρ. 2 του άρθρου 5 της Σύμβασης, «τα συμβαλλόμενα κράτη απαγορεύουν όλες τις διακρίσεις βάσει της αναπηρίας και εγγυώνται στα άτομα με αναπηρία ίση και αποτελεσματική νομική προστασία κατά των διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο.».

Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν ανισότητες σε πολλούς τομείς λόγω του στιγματισμού και διακρίσεων. Επισημαίνεται ότι με τον ν. 4443/2016 προστέθηκε στην έννοια των διακρίσεων η διάκριση λόγω χρόνιας πάθησης, όπως επίσης, η πολλαπλή διάκριση λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, η άρνηση παροχής εύλογων προσαρμογών και η διάκριση λόγω σχέσης με άτομο με αναπηρία. Η προστασία, ωστόσο, που παρέχει ο εν λόγω νόμος περιορίζεται στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. Στο άρθρο 24 του

ν. 4443/2016 προβλέφθηκε η έκδοση προεδρικού διατάγματος με στόχο την επέκταση της προστασίας που παρέχεται, μεταξύ άλλων, για διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης και πέραν των τομέων εργασίας και απασχόλησης. Ως προς άλλους τομείς, όμως, δεν έχει εκδοθεί προεδρικό διάταγμα, έως σήμερα. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις του παρόντος νομοσχεδίου επιδιώκεται η κατοχύρωση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, πέραν των τομέων της εργασίας και απασχόλησης, όπως προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4443/2016 (Α΄ 232), δηλαδή στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης, των κοινωνικών παροχών και φορολογικών διευκολύνσεων, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης στη διάθεση και παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται συναλλακτικά στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης και της στέγης. Επίσης, διαμορφώνεται το πλαίσιο για την απαγόρευση των διακρίσεων των ατόμων με αναπηρία ή χρόνια πάθηση στους ανωτέρω τομείς και θεσπίζεται ελάχιστο επίπεδο προστασίας για τα άτομα που έχουν υπάρξει θύματα τέτοιων διακρίσεων. Περαιτέρω, επιδιώκεται η επικαιροποίηση της ορολογίας των βασικών κωδίκων της ελληνικής νομοθεσίας, και συγκεκριμένα, η αναδιατύπωση όρων και η αντικατάσταση στερεοτυπικών και υποτιμητικών εκφράσεων σε άρθρα του Αστικού Κώδικα [π.δ. 456/1984, (Α΄ 164)], του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας [π.δ. 503/1985, (Α΄ 182)], του Ποινικού Κώδικα [ν. 4619/2019, (Α΄ 95)], του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας [ν. 4620/2019, (Α΄ 122)], του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας [ν. 2719/1999, (Α΄ 97)], του Κώδικα Συμβολαιογράφων [ν. 2830/2000, (Α΄ 96)] και του ν. 4478/2017 (Α΄ 91), που περιέχουν αναχρονιστικούς όρους για τα άτομα με αναπηρία, οι οποίοι δεν συνάδουν με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες για τη συμπεριληπτική γλώσσα στο πλαίσιο της Στρατηγικής των Ηνωμένων Εθνών για τη συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία (βλ. United Nations (2019) Disability-inclusive language guidelines. (<https://www.ungeneva.org/sites/default/files/2021-01/Disability-InclusiveLanguage-Guidelines.pdf>)). Μία από τις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία της 29ης Οκτωβρίου 2019, όπως προέκυψε μετά από διάλογο με την αντιπροσωπεία του ελληνικού κράτους, αφορούσε στη γλώσσα που χρησιμοποιείται στην ελληνική νομοθεσία για τα άτομα με αναπηρία. Ακόμη, ρυθμίζεται η προσβασιμότητα στα δικαστικά κτήρια της χώρας για τα άτομα με αναπηρία, με την προσθήκη ειδικής ρύθμισης στον Κώδικα Οργανισμού Δικα-

στηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών [ν. 4938/2022, (Α΄ 109)], καθώς και ο ορισμός δικαστικού υπαλλήλου στα δικαστήρια και τις δικαστικές υπηρεσίες της χώρας, αρμόδιου για ζητήματα πρόσβασης στη δικαιοσύνη των ατόμων με αναπηρία. Στις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία συνιστάται στην Ελλάδα να διασφαλίσει σε αυτά αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, χωρίς καμία διάκριση. (βλ. παρατήρηση 19 - σύσταση 20, <https://www.ohchr.org/en/documents/concludingobservations/crpdccgrcco1-concluding-observations-initial-report-greece-advance>). Τέλος, ορίζεται η απευθείας συμπερίληψη των πολιτών με αναπηρία στους δικαιούχους της παροχής νομικής βοήθειας, χωρίς εισοδηματικά κριτήρια, με στόχο την άμεση και αποτελεσματική πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη.

Β. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Μέρους Α΄ (άρθρα 1 και 2), υπό τον τίτλο «Σκοπός και Αντικείμενο», καθορίζεται ο σκοπός του νομοσχεδίου (άρθρο 1) και το αντικείμενο των προτεινόμενων ρυθμίσεων (άρθρο 2).

Με τη διάταξη του Μέρους Β΄, υπό τον τίτλο «Αρχή της Ίσης Μεταχείρισης Ανεξαρτήτως Αναπηρίας ή Χρόνιας Πάθησης», κατοχυρώνεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, και ειδικότερα, στην κοινωνική προστασία (κοινωνική ασφάλιση, υγειονομική περίθαλψη), στις κοινωνικές παροχές και στις φορολογικές διευκολύνσεις ή πλεονεκτήματα, στην εκπαίδευση καθώς και στην πρόσβαση στη διάθεση και στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται συναλλακτικά στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης και της στέγης, και ρυθμίζεται η έκδοση προεδρικών διαταγμάτων για την εξειδίκευση και πρακτική εφαρμογή της ως άνω αρχής (άρθρο 3).

Με το Μέρος Γ΄, υπό τον τίτλο «Εναρμόνιση του Αστικού Κώδικα, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, του Κώδικα Συμβολαιογράφων και του Ν. 4478/2017 με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που Κυρώθηκε με τον Ν. 4074/2012», και που αποτελείται από επτά (7) Κεφάλαια, θεσπίζεται η απάλειψη υποτιμητικών και στερεοτυπικών εκφράσεων για τα άτομα με αναπηρία σε βασικά νομοθετήματα, και επιτυγχάνεται η εναρμόνισή τους με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που κυρώθηκε με τον ν. 4074/2012 (Α΄ 88).

Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ (άρθρα 4-9), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις του Αστικού Κώδικα», αντικαθίστανται:

- η λέξη «κωφάλαλος» του άρθρου 331 ΑΚ από τις λέξεις «μη ομιλών κωφός» (άρθρο 4)
- η λέξη «κωφαλάλους» του άρθρου 917 ΑΚ από τις λέξεις «μη ομιλούντες κωφούς» (άρθρο 5)
- οι λέξεις «πάσχοντος» και «πάσχει από» του άρθρου 1667 ΑΚ από τις λέξεις «προσώπου» και «έχει» αντίστοιχα (άρθρο 6)
- η λέξη «κουφός» του άρθρου 1735 ΑΚ από τη λέξη κωφός (άρθρο 7)
- η λέξη «κουφός» του άρθρου 1736 ΑΚ από τη λέξη κωφός (άρθρο 8)
- και οι λέξεις «άλαλος ή κωφάλαλος» του άρθρου 1745 ΑΚ από τις λέξεις «με σοβαρή αναπηρία λόγου ή μη ομιλών κωφός» (άρθρο 9).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 10-11), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας», αντικαθίστανται:

- οι λέξεις «κουφός, άλαλος ή κωφάλαλος» του άρθρου 253 του ΚΠολΔ από τις λέξεις «κωφός ομιλών ή μη, ή πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου» (άρθρο 10)
- και οι λέξεις «δεν έχει χέρια» και «Κουφοί, άλαλοι και κωφάλαλοι» του άρθρου 408 του ΚΠολΔ από τις λέξεις «είναι πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία στα άνω άκρα» και λέξεις «Κωφοί ομιλούντες ή μη, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου» (άρθρο 11).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ΄ (άρθρα 12-14), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα», αντικαθίστανται:

- οι λέξεις «που πάσχουν από» του άρθρου 69 ΠΚ από τη λέξη «με» (άρθρο 12)
- οι λέξεις «πάσχουν από» του άρθρου 105B ΠΚ από τη λέξη «έχουν» (άρθρο 13)
- και οι λέξεις «πάσχει από» του άρθρου 123 ΠΚ από τη λέξη «έχει» (άρθρο 14).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ΄ (άρθρο 15-18), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας», διαγράφεται η φράση «είναι παράφρονας» από την παράγραφο 2 του άρθρου 209 (άρθρο 15), και αντικαθίστανται:

- η λέξη «άλαλος» του άρθρου 219 ΚΠΔ από τη λέξη «με σοβαρή αναπηρία λόγου» (άρθρο 16)

- οι λέξεις «κουφός, άλαλος ή κωφάλαος» του άρθρου 229 ΚΠΔ από τις λέξεις «κωφός ομιλών ή μη, ή πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου» (άρθρο 17)

- και οι λέξεις «κουφοί ή άλαλοι» του άρθρου 382 ΚΠΔ από τις λέξεις «κωφοί ή τα πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου» (άρθρο 18).

Με τη διάταξη του Κεφαλαίου Ε΄, υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας», αντικαθίστανται οι λέξεις «κουφοί, άλαλοι ή κωφάλαοι» από τις λέξεις «κωφοί ομιλούντες ή μη, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου» στο άρθρο 137 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (άρθρο 19).

Με τη διάταξη του Κεφαλαίου ΣΤ΄, υπό τον τίτλο «Τροποποίηση Κώδικα Συμβολαιογράφων», αντικαθίστανται οι λέξεις «κουφοί, άλαλοι ή κωφάλαοι» από τις λέξεις «κωφοί ομιλούντες ή μη, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου» στο άρθρο 10 του Κώδικα Συμβολαιογράφων (άρθρο 20).

Με τη διάταξη του Κεφαλαίου Ζ΄, υπό τον τίτλο «Δικαίωμα Προστασίας Θυμάτων κατά τη Διάρκεια της Ποινικής Διαδικασίας-Τροποποίηση Ν. 4478/2017», οι αναφορές σε «άλαλο» στην παρ. 5 του άρθρου 69 του ν. 4478/2017 (Α΄ 91) αντικαθίστανται από αναφορές σε «πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου» (άρθρο 21).

Με το Μέρος Δ΄ (άρθρα 22-25), υπό τον τίτλο «Άλλες Διατάξεις για τη Διευκόλυνση της Πρόσβασης στη Δικαιοσύνη των Ατόμων με Αναπηρία», προβλέπεται ότι ο Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου του εκάστοτε δικαστηρίου ορίζει έναν (1) δικαστικό υπάλληλο που υπηρετεί στο δικαστήριο ως υπεύθυνο για ζητήματα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία, ενημέρωσής τους, και διευκόλυνσης της εξυπηρέτησής τους (άρθρο 22), ορίζεται ότι δικαιούχοι νομικής βοήθειας είναι, πλην των πολιτών χαμηλού εισοδήματος κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και πολιτών χαμηλού εισοδήματος τρίτου κράτους και ανιθαγενών, εφόσον έχουν, νομίμως, κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και οι Έλληνες πολίτες ή πολίτες Κράτους-Μέλους της ΕΕ με ποσοστό αναπηρίας εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, ανεξαρτήτως εισοδήματος, καθώς και πολίτες τρίτου κράτους και ανιθαγενείς, εφόσον έχουν, νομίμως, κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρο 23), τροποποιείται το άρθρο 2 του ν. 3226/2004 (Α΄ 24) (άρθρο 24) και επεκτείνεται και σε πολίτες με ποσοστό αναπηρίας 67%η παροχή συμβουλευτικής βοήθειας επί ποινικών και πολιτικών υποθέσεων (άρθρο 25).

Τέλος, με τις διατάξεις του Μέρους Ε΄, υπό τον τίτλο «Έναρξη ισχύος», ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου (άρθρο 26).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί των άρθρων 2 και 3

Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του προτεινόμενου νομοσχεδίου προσδιορίζεται ως αντικείμενο του νομοσχεδίου, μεταξύ άλλων, «η τροποποίηση του ν. 4443/2016 (Α΄ 232) με τη ρητή θέσπιση της γενικής αρχής της ίσης μεταχείρισης για τα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση». Στο πλαίσιο αυτό, με τις διατάξεις του άρθρου 3, ιδίως: i) τροποποιείται, με την παρ. 1, το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 4443/2016, ώστε μετά από τις λέξεις «γενεαλογικών καταβολών», να προστεθούν οι λέξεις «, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης» και, επομένως, η παρ. 2 άρθρου 3 του ν. 4443/2016 να διαμορφωθεί ως εξής: «[μ]ε την επιφύλαξη των παρ. 3, 4, 6 του παρόντος, καθώς και του άρθρου 4, η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, και όσον αφορά: α) την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης, β) τις κοινωνικές παροχές και τις φορολογικές διευκολύνσεις ή πλεονεκτήματα, γ) την εκπαίδευση, δ) την πρόσβαση στη διάθεση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται (συναλλακτικά) στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγης», και ii) προβλέπεται, στην παρ. 3, ότι με π.δ. «δύναται να καθορίζονται τα μέτρα που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία ή χρόνια πάθηση στους τομείς της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 4443/2016 (Α΄ 232)».

Δεδομένου ότι με το π.δ. 80/2022 (ΦΕΚ Α΄ 222/4.12.2022) κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο υπό τον τίτλο «Κώδικας Ατομικού Εργατικού Δικαίου» οι διατάξεις του ατομικού εργατικού δικαίου, το δε άρθρο 17 του εν λόγω διατάγματος κωδικοποίησε το άρθρο 3 του ν. 4443/2016, θα ήταν, ενδεχομένως, νομοτεχνικά αρτιότερο, να προβλεφθεί ρητά: i) στο άρθρο 2 του προτεινόμενου νομοσχεδίου ότι αντικείμενο του προτεινόμενου νομοσχεδίου αποτελεί, μεταξύ άλλων, «α) η τροποποίηση του ν. 4443/2016 (Α΄ 232) και των σχετικών ρυθμίσεων του π.δ. 80/2022 (Α΄ 222) με τη ρητή θέσπιση της γενικής αρχής της ίσης μεταχείρισης για τα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πά-

θηση», β) στην παρ. 1 του άρθρου 3 να οριστεί ότι «1. Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 4443/2016 (Α΄ 232) και, αντίστοιχα, στο πρώτο εδάφιο της παρ.2 του άρθρου 17 του π.δ. 80/2022 (Α΄ 222) μετά από τις λέξεις «γενεαλογικών καταβολών» προστίθενται οι λέξεις «, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης», και οι παρ. 2 του άρθρου 3 ν. 4443/2016 και του άρθρου 17 του π.δ. 80/2022 διαμορφώνονται, αντίστοιχα, ως εξής (...), και γ) στο τέλος της παρ. 2 του άρθρου 3 να οριστεί ότι «(...) δύναται να καθορίζονται τα μέτρα που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία ή χρόνια πάθηση στους τομείς της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 4443/2016 (Α΄ 232) και της παρ. 2 του άρθρου 17 του π.δ. 80/2022 (Α΄ 222)».

2. Επί των άρθρων 12 και 13

Με τη διάταξη του άρθρου 12, στην παρ. 1 του άρθρου 69 του Ποινικού Κώδικα [ν. 4619/2019, (Α΄ 95)] οι λέξεις «που πάσχουν από» αντικαθίστανται από τη λέξη «με», και το άρθρο 69 διαμορφώνεται ως εξής: «1. Μέτρα ασφαλείας, εκτός από τα προβλεπόμενα στα άρθρα 122 και 123, είναι: α) τα μέτρα θεραπείας ατόμων με ψυχική ή διανοητική διαταραχή και β) η δήμευση κατά το άρθρο 76 (...)». Με τη διάταξη του άρθρου 13, στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 105B ΠΚ οι λέξεις «πάσχουν από» αντικαθίσταται από τη λέξη «έχουν», και το άρθρο 105B διαμορφώνεται ως εξής: «(...) Κάθε ημέρα κράτησης κρατουμένων που έχουν ημιπληγία ή παραπληγία, σκλήρυνση κατά πλάκας ή έχουν υποβληθεί σε επέμβαση μεταμόσχευσης καρδιάς, ήπατος, νεφρού ή μυελού των οστών ή είναι φορείς του συνδρόμου επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας ή έχουν κακοήθη νεοπλασμάτα ή νεφρική ανεπάρκεια για την οποία γίνεται τακτική αιμοκάθαρση ή φυματίωση κατά τη διάρκεια της θεραπείας της, υπολογίζεται ευεργετικά ως δύο (2) ημέρες εκτιώμενης ποινής». Επισημαίνεται ότι η αιτιολογική έκθεση είναι ταυτόσημη ως προς τους στόχους των αλλαγών που επιχειρούνται στα δύο αυτά άρθρα, αναφέροντας, συγκεκριμένα, ότι: «Εκφράσεις όπως "πάσχουν από" προέρχονται από το ιατρικό μοντέλο και δεν συνάδουν με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας. Είναι προτιμότερο να αντικατασταθούν από ορολογία που δίνει έμφαση στο ίδιο το άτομο και όχι στην αναπηρία. Η αναπηρία δεν είναι ασθένεια ή πρόβλημα. Για τον λόγο αυτό προτείνεται η αντικατάσταση των εκφράσεων με ορολογία που ακολουθεί τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας και ανταποκρίνεται στις επιταγές της Σύμβασης

των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με αναπηρία, στις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, καθώς και σε άλλα σχετικά διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα». Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν ενδεχομένως νομοτεχνικά αρτιότερο, να χρησιμοποιηθεί και για τα δύο άρθρα η ίδια λέξη, σε αντικατάσταση της φράσης «που πάσχουν από», δηλαδή είτε η λέξη «με» είτε η λέξη «έχουν».

Αθήνα, 15.02.2023

Ο εισηγητής
Κωνσταντίνος Δεληκωστόπουλος
Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής του
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών